

sine to hovedformål: at stimulere læserne til selv at gå videre og at være et godt hjælpemiddel til videre forskning.

Der er ingen tvivl om, at »Svenska kommittén för arbetslivshistorisk forskning« med sit arbejde og sine møder har bidraget til at højne den svenske forsknings stadi. Vi har i Danmark ikke noget tilsvarende forsknings- og diskussionsmiljø, og vi vil helt sikkert kunne lære meget af de svenske forskere, både (tvær)fagligt og organisationsmæssigt. En udbygning af kontakten til det svenske miljø vil efter anmelderens opfattelse indebære en stor gevinst for den danske forskning.

Svend Aage Andersen

Svein Olav Hansen: *Drømmen om Norden. Den norske Foreningen Norden og det nordiske samarbeidet 1919-1994*. (Ad Notam Gyldendal, 1994). 288 s., 285 n.kr.

Svein Olav Hansens bog er skrevet i forbindelse med den norske Foreningen Nordens 75-års jubilæum. Den har imidlertid et langt videre sigte end blot at beskrive foreningens historie og »indre liv«. For det første indeholder bogen en grundig analyse af samspillet mellem Foreningen Nordens initiativer og det officielle politiske arbejde for øget nordisk samarbejde. For det andet gives der sideløbende hermed en god oversigt over det sidstnævnte arbejdes udvikling i løbet af perioden.

Bogen bygger på et stort empirisk materiale, og den har karakter af en syntese om nordismens og det nordiske samarbejdes historie i perioden 1919-1994. Følgende synspunkt går igennem hele fremstillingen (det fremsættes f.eks. eksplicit i afsnittet om perioden 1945-1972): Forliset af én plan om nordisk samarbejde er ofte kommet til at virke som katalysator for gennemførel-

sen af andre planer om nordisk samarbejde.

Et andet gennemgående synspunkt er, at der såvel i den norske befolkning som blandt norske politikere gennem hele dette århundrede har hersket en vis skepsis over for nordisk politisk samarbejde, og at dette har været medvirkende til at begrænse samarbejdets muligheder. Selv blandt de norske nordister i Foreningen Norden har der eksisteret en sådan skepsis. Den har først og fremmest været forårsaget af Norges status som en meget »ung« stat (union med Danmark 1380-1814 og med Sverige 1814-1905). Overvejelser om Norges konkrete nationale interesser, f.eks. i sikkerhedspolitisk og økonomisk henseende, har imidlertid også spillet ind. Desuden er Norges erfaringer i forbindelse med den tyske besættelse 1940 en vigtig faktor til forståelse af efterkrigstidens norske Nordenpolitik og dennes afvisning af et isoleret nordisk politisk samarbejde.

I bogens analyse af nordismen og det nordiske samarbejde tillægges Foreningen Norden rollen som en af de mest betydningsfulde aktører i arbejdet for den nordiske sag. På trods af sin titel beskæftiger bogen sig ikke kun med Foreningen Norden i Norge. Flere steder bliver der givet korte redegørelser for idéerne og arbejdet inden for foreningerne Norden i de øvrige nordiske lande. I enkelte tilfælde kan man imidlertid diskutere, om den karakteristik, der her gives af de nordistiske kræfter i Danmark, er helt dækkende. Det fremføres f.eks. flere steder, at nordisterne i Danmark, såvel som i de øvrige nordiske lande, først efter 2. Verdenskrig for alvor begyndte at interessere sig for et sikkerhedspolitisk samarbejde mellem landene. Dette må betragtes som en for voldsom nedtoning af den sikkerhedspolitiske side af den danske nordisme under krigen. I årene 1943-45 agite-

rede Foreningen Norden i Danmark ivrigt for bl.a. et skandinavisk sikkerhedspolitisk samarbejde, og i 1939 blev der stiftet en forening med det ene formål for øje at arbejde for et sikkerhedspolitisk samarbejde mellem de skandinaviske lande: foreningen Det Frie Nord. I 1945, lige inden Det Frie Nord og den danske Foreningen Norden blev sluttet sammen, havde førstnævnte 18.000 medlemmer (til sammenligning havde Foreningen Norden 30.000 medlemmer).

Svein Olav Hansens bog er en flot syntese om et stort og mangefacetteret emne og må således betegnes som et vægtigt bidrag til forskningen i det nordiske samarbejdes historie. Samtidig indfrier bogen forventningerne til en jubilæumsudgivelse. De i denne sammenhæng obligatoriske biografier af foreningens ledende personer gennem tiderne er behændigt placeret i særskilte felter ind imellem den øvrige tekst, så sammenhængen i analysen ikke brydes.

Lars Hovbakke Sørensen

Ludvig Petersen: *Skole på Færøerne i tusind år. En skolehistorisk håndbog.* (Eget forlag i samarbejde med Selskabet for Dansk Skolehistorie og Føroya Lærarakúla, 1994). 365 s., 300 kr.

Kort før sin død i september 1993 nåede den forhenværende undervisningsdirektør på Færøerne Ludvig Petersen at færdiggøre manuskriptet til dette værk. Heldigvis. Det, der var tænkt som en artikel til *Årbog for dansk skolehistorie*, er nemlig vokset til den første store og samlede gennemgang af uddannelsesforhold på Færøerne.

Mens titlen antyder en kronologisk fremstilling fra undervisningen af vikingetidens høvdingesønner til vore dages topmoderne uddannelsesinstitutioner,

leder undertitlens »håndbog« tanken hen på et opslagsværk. Forklaringen er, at i bogens kapitler forenes kronologi og tematik på smukkeste vis. Efter et par indledende kapitler behandles forskellige skoleformer separat (folkeskolen, gymnasier, videregående skoler, private skoler, fritidsundervisningen mv.), ligesom en række særlige emner behandles særskilt (lærerforeningen, modersmålet, styrelse og tilsyn mv.). Foruden at bogen kan læses i sin helhed er det således muligt at læse om udviklingen gennem tiderne inden for et specielt område.

Den ældre skolehistorie, før o. 1900, er fremstillet ud fra kendt materiale, og der er ikke meget nyt at hente her. Tyngdepunktet ligger i det 20. århundrede og især i efterkrigstiden. Redegørelsen er her præget af forfatterens solide indsigt, og der bringes mange gode oplysninger, som ellers er svært tilgængelige. Foruden derfor at være et fortræffeligt redskab for folk i det færøske uddannelsesvæsen, har historikere med bogen fået let adgang til fundamental baggrundsviden om Færøerne i nyeste tid.

Ludvig Petersen skrev helt bevidst bogen på dansk for at få en større læserkreds og bl.a. derved skabe bedre mulighed for kulturelt samarbejde mellem Færøerne og det øvrige Norden. Sådanne smukke intentioner præger i det hele taget værket i den grad, at det hævet over al tvivl vil finde god anvendelse på Færøerne og udenfor. Forfatteren var i en menneskealder centralt placeret i det færøske undervisningsvæsen, og han kunne ikke havde afsluttet sit virke smukkere end med dette værk.

Kenn Tarbensen

Peter Schmidt Mikkelsen: *Nordøstgrønland 1908-1960. Fangstmandsperioden.* (Dansk Polarcenter, 1994). 408 s.